

zahteva toliko, da se v kazenskih obravnavah more sestaviti senat, kateri razume jezik drugonarodnega obtoženca.

Pismene vloge se rešujejo v vseh uradih v tistem jeziku, v katerem so bile podane. Jezik daljšega uradovanja, tikajočih se teh spisov, mora ostati v interesu strank isti.

Zaslišanje strank in prič naj se vrši v njihovem jeziku.

Obravnava in uradovanje v kazenskih stvareh mora se vršiti v jeziku obtoženca.

IV. Uradniki zemskih centralnih uradov naj bodo — izvzemši posebne jednojezične vadelke — dvojezični. Zadeve strank se rešujejo v jeziku prve instance.

V. Uradi nižji dopisujejo uradom enake stopinje in višjim uradom v svojem jeziku; višji uradi dopisujejo nižjim uradom v njihovem jeziku, med seboj v svojem jeziku.

Z najvišjimi državnimi uradi, ministrstvi, nadsoodišči itd. dopisujejo deželni uradi v svojem jeziku; na teh instancah naj se nastavijo — dokler ne bo na Češkem enakih uradov — taki uradniki, kateri bodo vse češke spise reševali češki.

VI. Porote naj bodo v mešanih okrajih razdeljene po narodnosti ali pa mešane. V jednojezičnih okrajih naj se po potrebi poskrbi za porotniško delegacijo, katera razume jezik drugonarodnega obtoženca.

VII. Notranji službeni jezik naj bo v jednojezičnih uradih njihov jezik, pri mešanih uradih jezik večine prebivalstva, pri centralnih uradih mešani jezik.

Javni uradni oglasi, publikacije, pečati itd. naj so jednojezični v okrajih jednojezičnih, dvo- trojezični v mešanih okrajih in v centralnih uradih.

VIII. Tudi v nečeških krajih — posebno na Dunaju in v Dolnjem Avstrijskem — naj se uredi jezikovno vprašanje na podlagi ravnopravnosti. Sploh si hoče češka ljudska stranka izdelati za one razmere natančnejši program.

IX. Za vse zakone in naredbe naj se oskrbi avtentični češki tekst.

X. Število šol naj se poveča in popolni v vseh strokah. Za minoritne šole velja sledeče pravilo: Kakor hitro je zadostno število (30) otrok druge narodnosti, naj se ustanovi paralelka; če traja to stanje tri leta, ustanovi naj se posebna šola za manjšino. Skrbeti treba tudi za vzgojo otrok nestalnega prebivalstva; v tem oziru bi se dalo veliko doseči s potovalnimi učitelji.

XI. Vse te zahteve, tikajoče se ureditve jezikovnega vprašanja, naj se uredi potom zakona s posebnimi določbami v ohrano narodnih manjšin.

Češka ljudska stranka se razločuje od Nemcev s tem, da oni zahtevajo jednojezičnost svojih uradov in uradnikov, a dvojezičnost čeških uradov in uradnikov in svojo državno in posredovalno nemščino, katero pa ona zavrača.

Politični pregled.

Notranji položaj. — V politiki je zavladala tihota. Samo časopisje pretresa položaj in to na podlagi izjave posameznih politikov. Zlasti veliko se govori o zadnjih izjavah dr. Ebenchoha, s katerimi se bavimo na drugem mestu tudi mi. Sicer pa se zatrjuje, da se vlada še na nobeno stran ni odločila. Pravi se, da glede korakov, ki naj se store, vlada zategadelj ničesar ne more ukreniti, ker je mej ministri samimi veliko nasprotie v nazorih. Na vsak način ni računati na to, da bi se za časa poletnih počitnic storil kak definitiven sklep. Odločilna beseda se izreče še le na jesen, tudi v tem slučaju. Če se bo dal ves vladni načrt označiti z besedico „fortwursteln“.

Nemški krščanski socialisti in nemški klerikalci. V zadnjem času se je večkrat sprožila misel, naj bi se nemški krščanski socialisti združili z nemškimi klerikalci v jeden sam klub. Ta misel ni našla odmeva pri krščanskih socialistih. Le-ti so v svojem vodilnem glasilu izjavili, da jih ločijo od katoliške stranke načelni pomisleki. V tem, ko stoji katoliška stranka na strogo konfesionalnem stališču, je v krščansko-socialni stranki prostora za vse kristijane samo, da nasprotujejo Židom. Res so v krščansko-socialni stranki zastopani tudi protestantje. Sicer pa smatra katoliška stranka kričečega Žida za kristijana in domačina, dočim stoji krščanski socialisti na plemenskem stališču.

Poslanec Lorber, zastopnik mestnega okraja Bruck-Ljubno je odložil svoj državnozbornski mandat.

Avstrija na Kitajskem. — Ministrstvo zunanjih del se bavi že dlje časa z vprašanjem, naj se li naša država pridruži akciji velesil zoper Kitajsko ali ne. Gotovi krogi se močno zavzemajo za to, da bi tudi naša država poslala nekaj vojaštva na Kitajsko, z druge strani pa se temu ugovarja, češ, da je na celem Kitajskem samo 5 naših firm in samo 92 avstrijskih državljanov, ki žive vsi v Honkongu in pa v Šanghaju, kjer jim nihče nič neče. Zdi se nam, da je to drugo stališče pravilno. Avstrija nima toliko denarja, da bi ga mogla trositi za nepotrebne ekspedicije.

Učimo se ruski. — Henrik grof Coudenhove, ki je bil dlje časa v diplomatski službi, je izdal brošuro „Politische Studie über Oesterreich-Ungarn“, v kateri priporoča Slovanom in Nemcem v Avstriji kot posredovalni jezik ruščino. Coudenhoveva slika z navdušenjem veliki pomen ruščine za svetovni promet in za kulturo ter se sklicuje na Nemčijo, kjer so to spoznali najprej ter se ondi uče ruščine vsi — tudi vladni in vojaški sloji. Zato naj bi se uvedlo učenje tudi v Avstro-Ogerski kot obligatni učni predmet. Coudenhove dokazuje, da ni prav nobenega vzroka upirati se učenju ruskega jezika in povdarja, da bi bilo znanje ruščine celi naši državi na največjo korist. Grof Coudenhove je brat češkega namestnika in v narodnostnih zadevah popolnoma nepristranski.

Francija. — Revolta generalitete zoper republiko, dobiva čedalje nevarnejše oblike. Minoli teden sta se ministrstvu uprla dva odlična generala, generalissimus Jamout in šef generalnega štaba Delanne. Ministrstvo je oba renitentna generala odslovilo, in ista usoda je zadela tudi nekaj družih višjih častnikov. Mej oficirskim korom je vsled tega nastala silna agitacija zoper vlado, iz katere se lahko izcimijo nevarne komplikacije.

Vojna na Kitajskem. — Zadnje dni so došla poročila, iz katerih se da sklepati, da niso bile vse vesti resnične, kar jih je došlo s Kitajskega. Zlasti kar se je poročalo o strahovitem klanju v Pekinu ni odgovarjalo istini. Umorjen je bil samo nemški poslanik. Drugi žive še vsi, in dasi so oblegani, je vendar nekaj upanja, da utečejo smrti. Kitajsko gibanje zoper tujce in kristijane se sicer še vedno širi, in so se bili vneli že jako težki boji, a v Pekinu samem je nastala neka protirevolucija, kateri stoji na čelu princ Čing. Zdaj se

judi poroča, da se je naposled vendar doseglo porazumljenje mej velesilami glede intervencije Japonske. Ta je že odposlala večjo armado na lice mesta. Tudi Nemčija, ki mora dobiti zadoščenje za umor svojega poslanika, je poslala več ladij in vojaštva na Kitajsko. Pri intervenciji sami pač ne pride do konfliktov mej velesilami, drugo vprašanje pa je, kaj bo tedaj, ko bode Japonska zahtevala plačila za svoje žrtve.

Obrtnija.

Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko.

(Dalje.)

Vsled izvršitve dejanj, kakor predpisuje združni zakon postanejo pridobitne in gospodarsvene zadruge še le ekzistenčne kot juristične osebe. Kot juristične osebe se pa morajo, če hočejo pričeti kak obrtniški obrat, ravnati po predpisih vseh tistih zakonov, po katerih se mora ravnati fizična oseba, ki ima splošne pogoje za pridobitev kake obrtne pravice. Konstituiranje in registriranje je zadrugo še le vsposobilo, da sploh more dobiti kako obrtno pravico, ni pa ji še dalo te pravice, ampak zadruga mora še vse to storiti, kar predpisuje obrtni red za pridobitev kake obrtne pravice; samo po sebi se pa ume, da se mora tudi potem, ko je dosegla obrtno pravico, pri izvrševanju te pravice ravnati po vseh predpisih obrtnega reda, ravno tako kakor vsaka fizična. In kakor veljajo vsa druga določila obrtnega reda tudi za konsumna in jednaka društva, ravno tako pa veljajo zanje tudi določbe o nedeljskem počitku: zakon z dne 16. januarja l. 1895. drž. zak. št. 21, ki je stopil na mesto § 75. obrtnega reda in čigar člen I. ukaže: Ob nedeljah ima počivati vsako obrtno delo!

Ukaz trgovskega ministrstva z dne 5. novembra l. 1888. št. 7320 pravi: „Die Consumvereine dürfen nur dann an Nichtmitglieder verkaufen, wenn ihre Statuten die ausdrückliche diesfällige Bestimmung enthielten, und wenn sie auf Grund dieser Statuten den Verkehr mit dem Publicum bei den Gewerbebehörden angemeldet haben. Es ist somit solchen Consumvereinen, hinsichtlich welcher die Bedingungen für den Verkauf an Nichtmitglieder nicht vorhanden sind, der Verkehr mit dem Publicum zu untersagen und wenn sie solche Geschäfte dennoch betreiben gegen dieselben mit den Strafbestimmungen der Gewerbeordnung vorzugehen“.

Ukaz c. kr. trgovskega ministrstva na vse politične deželne oblasti z dne 21. februvarija l. 1896., št. 72.680 ex 1895 opozarja na gornji ukaz in mu še pristavlja: „... die Unterbehörden sind darauf aufmerksam zu machen, dass Consumvereine, gleichviel ob sie ihre Thätigkeit statutenmässig nur auf ihre Mitglieder beschränken oder nicht, solche Unternehmen, zu welchen eine staatliche Bewilligung (Concession) erforderlich ist, gemäss § 92. des Gesetzes

vom 9. April 1873, R. G. Bl. Nr. 70 nur auf Grund einer solchen Bewilligung zu betreiben berechtigt sind“.

Torej vsa konsumna društva, tudi tista, ki delujejo le za svoje člane, morajo svoj obrt naznaniti obrtni oblasti, oziroma si zanj pridobiti koncesijo „po obstoječih predpisih“ (§ 92 zadr. zakona), torej po obrtnem redu. In če se morajo konsumna in jednaka društva v tem oziru ravnati po predpisih obrtnega reda, potem ni razvideti, zakaj bi zanje ne bilo navedsti določb o nedeljskem počitku, brž ko je njihovo v pravih predpisano delavnost smatrati za obrtno v zmislu člen IV. razglasilnega patenta k obrtnemu redu, naj se ta delavnost omejuje tudi samo za člane!

b) Na vprašanje, če je pridobitni in gospodarstveni zadrugi dovoliti prodajo svežega mesa, je zbornica c. kr. okrajnemu glavarstvu v Logatcu poročala naslednje: Zbornici ni znano, kaj je predmet podjetja zadruge „krščansko gospodarsko društvo v Idriji, registrovana zadruga z omejeno zavezo“, dasi bi se po § 4. združnega zakona predmet podjetja moral posneti z združne tvrdke. Zbornica torej ne ve, če sme zadruga imeti kako prodajo. Če pa sme po svojih pravih, in ko je v zmislu obrtnega reda zadostila zadevnim predpisom, imeti kako prodajo, potem sme tudi sveže meso prodajati svojim udom, potem ko je to prodajo naznanila obrtni oblasti. Samo po sebi se pa razume, da zadruga ne sme sama klati živine, in tudi da ne sme sama prirediti mesa, slanine za prodajo, za oboje je opravičen le mesar. Ker bi bila zadruga samo prodajalka mesa, bi ji moral kak mesar meso za prodajo razsekati, da bi je mogla prodajati svojim udom. Po ministrskem ukazu z dne 20. oktobra l. 1891, št. 41.510 je namreč obseg obrtne pravice prodajalcev mesa določen v zmislu § 36., odstavek 2 obrtnega reda tako, da smejo prodajalci mesa le že za prodajo razsekane mesne dele z nadaljno razdelitvijo na porcije, zahtevane v prodajnem prometu, oddajati odjemalcem.

c) Na vprašanje, če so branjevci in trgovci s specerijskim blagom upravičeni žgane opojne pijače prodajati v steklenicah, zaprtih po trgovski navadi, je zbornica odgovorila c. kr. okrajnemu glavarstvu v Radovljici, da v to niso upravičeni branjevci, pač pa trgovci s specerijskim blagom. Za razsojo tega vprašanja merodajna so določila obsežena v grof Barthovi zakonski zbirki. Po gubernijski odredbi z dne 19. januarja l. 1802, gub. odr. z dne 10. junija l. 1822 in odredbi dvorne pisarne z dne 23. januarja l. 1823 spadajo k trgovcem z viktualijami tudi branjevci glede predmetov, spadajočih med prosta živila. Gubernijska kurenda z dne 17. marcija l. 1813 in gubernijska odredba z dne 10. decembra 1817, dekret dvorne pisarne z dne 24. novembra l. 1824 in 29. oktobra l. 1825 navajajo predmete, s katerimi sme trgovati z živili. In med temi predmeti in žganih